

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De Januskop van de inkomensongelijkheid in Nederland

Jongen, E.L.W.

Citation

Jongen, E. L. W. (2024). *De Januskop van de inkomensongelijkheid in Nederland*. Leiden. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3766085>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3766085>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Prof.dr. Egbert L.W. Jongen

De Januskop van de inkomensongelijkheid in Nederland

Universiteit
Leiden

Bij ons leer je de wereld kennen

De Januskop van de inkomensongelijkheid in Nederland

Oratie uitgesproken door

Prof.dr. Egbert L.W. Jongen

bij de aanvaarding van het ambt van Hoogleraar

Economie en Sociaal-Economisch Beleid

aan de Universiteit Leiden

op maandag 1 juli 2024

Universiteit
Leiden

Geachte Rector Magnificus, geacht faculteitsbestuur, gewaardeerde collega's, gewaardeerde ex-collega's, lieve familie en vrienden, gewaardeerde toehoorders,

“Dit boek doet wat wel eens eerder is gedaan. Het rangschikt feiten omtrent de inkomensverdeling; het probeert ze te verklaren; het beschrijft normen waaraan een rechtvaardige verdeling volgens de schrijvers moet voldoen; het bespreekt instrumenten om deze rechtvaardigheid zoveel mogelijk te verwezenlijken; en het probeert enige decennia vooruit te kijken. Het boek is bestemd voor een brede lezerskring, die niet alleen uit economen bestaat” (Pen en Tinbergen, 1977, p. 7).

Aldus Jan Pen en Jan Tinbergen, in het jaar 1977, nu bijna een halve eeuw geleden. Dit leek mij ook een passend onderwerp voor mijn oratie, dat ook goed aansluit bij mijn leerstoel Economie en sociaal-economisch beleid.

Inkomensongelijkheid is een onderwerp waar we niet over uitgepraat raken, en is ook een onderwerp dat steeds weer terug komt in beleid (Koning Willem-Alexander, 2023; Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2024) en de wetenschap (Van Praag, 1977; Hartog en Veenbergen, 1978; Atkinson en Salverda, 2005; Caminada e.a., 2014; Kremer e.a., 2014; Atkinson, 2015; Piketty, 2015; Blundell, 2022). Daarbij gaat het enerzijds over verschillen tussen inkomensgroepen, tussen de onderkant met speciale aandacht voor armoede, de middengroepen die onder druk staan, en de bovenkant met daarinbinnen speciale aandacht voor de topinkomens. Anderzijds gaat het over inkomensverschillen tussen demografische groepen, zoals de verschillen tussen mannen en vrouwen en tussen personen met en zonder migratieachtergrond.

We maken ons zorgen over deze verschillen in inkomens omdat deze niet alleen het gevolg zijn van verschillen in keuzes, maar ook van verschillen in kansen. Een zekere mate van inkomensongelijkheid is weliswaar gewenst, om personen te prikkelen om zich in te spannen, maar inkomensongelijk-

heid leidt op individueel niveau ook tot verschillen in geluk en welbevinden (Gardner en Oswald, 2007). Ongelijkheid in inkomens wordt daarbij in verband gebracht met ongelijkheid in een breed scala van sociaal-economische uitkomsten, zoals verschillen in gezondheid en levensverwachting, criminaliteit, huishoudvormen en investeringen in kinderen (Wilkinson en Pickett, 2009; Atkinson, 2015). Ongelijkheid in inkomens wordt dan ook in verband gebracht met ongelijkheid in sociale mobiliteit over generaties, waarbij landen met een hogere mate van inkomensongelijkheid bijvoorbeeld een lagere mate van intergenerationale inkomensmobiliteit kennen (Krueger, 2012), dubbeltjes blijven dan vaker dubbeltjes en kwartjes blijven dan vaker kwartjes. Op het niveau van de samenleving vormen verschillen in inkomen bovendien een risico voor de sociale cohesie. Een hoge mate van inkomensongelijkheid kan het vertrouwen in mensen en instituties schaden (Kremer e.a., 2014), en de werking van deze instituties, zoals bijvoorbeeld de democratie, ondermijnen (Atkinson, 2015; Posner, 2021). Om al deze redenen is het belangrijk om onderzoek te blijven doen naar inkomensongelijkheid.

In de discussie over de inkomensongelijkheid en de ontwikkeling daarin spelen feiten een cruciale rol. Deze feiten over de inkomensongelijkheid zijn de kern van mijn verhaal vandaag.¹ Daarbij maak ik dankbaar gebruik van verschillende studies die ik recentelijk samen met collega's van de Universiteit Leiden, het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Centraal Planbureau en de internationale collega's van de Deaton Review² heb gedaan. De hier gepresenteerde verhaallijn en conclusies zijn echter volledig voor mijn eigen rekening. Het is verder belangrijk te vermelden dat het onderliggende onderzoek zich richt op personen van 25 tot en met 60 jaar, zodat wijzigingen in het toenemend aandeel studenten en ouderen het beeld niet vertroebelen. Maar zoals ik zal aangeven zijn de ontwikkelingen voor de gehele bevolking kwalitatief vergelijkbaar.

We beginnen de analyse in 1977, het jaar dat Jan Pen en Jan Tinbergen hun studie over de ontwikkeling in de inkomens-

ongelijkheid publiceerden. Een deel van u was er al bij in 1977, een deel niet. Het is goed om een beeld te hebben van de inkomensverhoudingen destijds. Laat ik mijn eigen situatie gebruiken om die periode deels te karakteriseren. Ik woonde toen met mijn vader, moeder en zus, een typisch huishouden voor die tijd, in het mooie Hengelo in Twente. Mijn opa had het geen goed idee gevonden dat mijn moeder ging studeren, en rond mijn geboorte was zij bovendien gestopt met werken. Ook dat was toen heel gebruikelijk. Mijn vader was de kostwinner. Hij was vanuit de marine wel gaan studeren, en promoveerde in 1977 aan de Technische Hogeschool Twente. De inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen waren toen groot. De term migratieachtergrond was nog niet uitgevonden en personen met een migratieachtergrond kwamen wij nauwelijks tegen. Sporadisch was er aandacht voor de ongunstige leef- en werkomstandigheden van wat destijds 'gastarbeiders' werden genoemd³, maar het ging toen nog om een relatief kleine groep.

Voor de inkomensverhoudingen tussen inkomensgroepen kunnen we het beste teruggaan naar het boek van Pen en Tinbergen (1977), waarin de meeste aandacht uitging naar de ontwikkeling van de inkomensverhoudingen sinds 1938. Zij hadden destijds een optimistische boodschap. Zij vatten hun hoofdconclusie al een jaar eerder samen in het economenblad ESB: "Als we de gegevens op subjectieve wijze combineren, zouden we willen concluderen dat de nivellering van de geldinkomens in Nederland tussen 1938 en nu ongeveer 50% is geweest" (Pen en Tinbergen, 1976, p. 884). Kortom, de inkomensongelijkheid tussen inkomensgroepen was flink afgenomen. Een belangrijke kanttekening daarbij is wel dat Pen en Tinbergen geen toegang hadden tot de grote, rijke datasets waar we tegenwoordig gebruik van kunnen maken. Hun conclusie was gebaseerd op een veelheid van indicatoren, waargenomen over verschillende tijdspannen. Kijken we meer in detail naar de onderliggende cijfers, dan zien we bijvoorbeeld een daling van de Ginicoëfficiënt, de meest gebruikte maatstaf voor het meten van inkomensongelijkheid (zie beneden), van

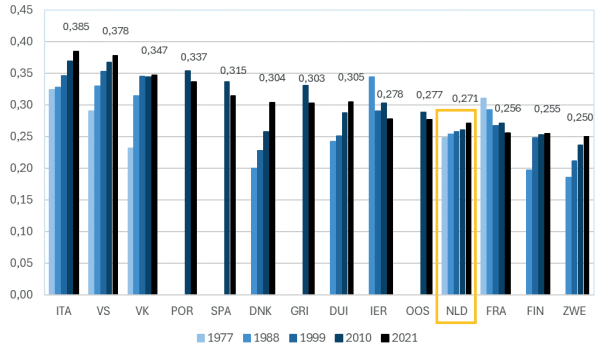
het inkomen voor belastingen van 'slechts' 6% over de kortere periode 1950-1972. Maar de veelheid van indicatoren wees onontkoombaar op een aanzienlijke daling van de inkomensongelijkheid. Pen en Tinbergen deden ook een voorspelling voor hoe het verder zou gaan met de inkomensongelijkheid: "Wij hebben over dit laatste wel een (voorlopige) opinie, die er op neerkomt dat we inderdaad een verdere nivellering mogen verwachten" (Pen en Tinbergen, 1976, p. 884).

We gaan nu kijken hoe het daadwerkelijk verder ging met de inkomensongelijkheid na 1977, tussen inkomensgroepen, maar ook tussen mannen en vrouwen en tussen personen met en zonder migratieachtergrond. Daaruit zal blijken dat de ontwikkeling van de inkomensongelijkheid in Nederland een Januskop kent. Enerzijds zijn er dingen absoluut dan wel relatief goed gegaan, bijvoorbeeld ten opzichte van andere landen, anderzijds zijn er dingen minder goed gegaan. Hier ga ik achtereenvolgens op in, te beginnen met wat er relatief goed (of in ieder geval beter) is gegaan.

Wat ging er goed?

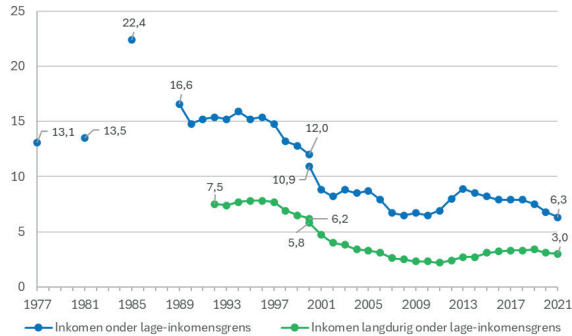
Ten eerste, de ongelijkheid in het besteedbaar inkomen is maar beperkt toegenomen. Deze toename is helaas in tegenstelling tot de verwachte afname van Pen en Tinbergen, maar internationaal gezien was deze toename beperkt en Nederland heeft nog steeds een relatief lage ongelijkheid in de besteedbare inkomens. Figuur 1 geeft de ontwikkeling in de zogenaamde Ginicoëfficiënt⁴ van de ongelijkheid in het (reëel gestandaardiseerd⁵) besteedbaar huishoudinkomen van personen 25-60 jaar voor geselecteerde landen. In Nederland nam de Ginicoëfficiënt tussen 1977 en 2021 toe van 0,248 naar 0,271 (+9%).^{6,7} Daarmee blijft Nederland een land met een relatief lage ongelijkheid in het besteedbaar huishoudinkomen. De toename in de ongelijkheid was in Nederland bovendien een stuk kleiner dan bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk (van 0,232 naar 0,346, +50%), en de Verenigde Staten (van 0,290 naar 0,378, +30%). De toename was ook een stuk kleiner dan in Scandinavische landen, die een relatief gelijkmatige inkomensverdeling

Figuur 1 Ginicoëfficiënt van de ongelijkheid in het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen, personen 25-60 jaar, geselecteerde jaren voor geselecteerde landen

Bron: Jongen e.a. (2023) en andere landen hoofdstukken van de Deaton Review uit 2023. De getallen boven de reeksen geven de waarde in 2021.

Figuur 2 Ontwikkeling aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen in Nederland

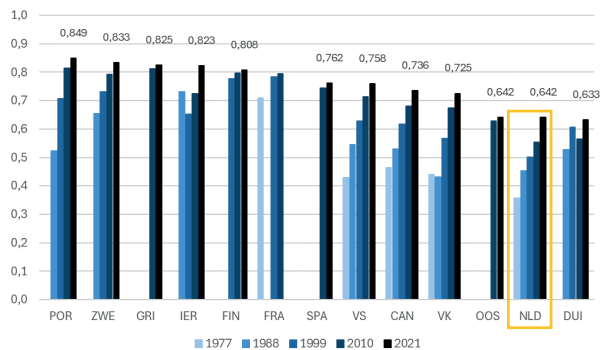
Bron: Otten e.a. (2021) voor 1981-2018 en Statline voor 2019-2021 (download 25/04/2024). De lage-inkomensgrens voor een alleenstaande is het bijstandsniveau in 1979, vervolgens geïndexeerd met de consumentenprijsindex. Langdurig onder de lage-inkomensgrens zijn huishoudens die minimaal 4 jaar achtereen van een inkomen moeten rondkomen onder de lage-inkomensgrens.

kennen, waarbij Denemarken Nederland inmiddels is voorbijgestreefd wat betreft ongelijkheid, en het verschil met Finland en Zweden aanzienlijk kleiner is geworden. Tegelijkertijd is er ook een aantal landen waar de inkomensongelijkheid sinds 1977 is gedaald, zoals Frankrijk en Ierland, maar deze landen begonnen wel op een hoger niveau van ongelijkheid dan Nederland.

Ten tweede, het aandeel huishoudens met een laag inkomen is afgenomen. De inkomens van alle inkomensgroepen zijn tussen 1977 en 2021 toegenomen, gemiddeld met 52% (Vethaak en Jongen, 2024, teruggeleid tot 1977). Figuur 2 geeft het aandeel huishoudens (van alle huishoudens, niet beperkt tot 25-60 jaar) met een laag inkomen (Otten, e.a., 2021, geactualiseerd met Statline). Een huishouden heeft daarbij een laag inkomen wanneer het een inkomen heeft onder de lage-inkomensgrens, voor een alleenstaande gesteld op het bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979 (en voor meerpersoonshuishoudens een vergelijkbare grens rekening houdend met de equivalentiefactoren), en vervolgens alleen opgehoogd met de inflatie (niet met de hogere loonontwikkeling). We kunnen dit interpreteren als een 'absolute' maatstaf van het risico op armoede.⁸ We zien dat na een piek in 1985, als gevolg van de economische crisis en het bevriezen van het sociaal minimum begin jaren 80, het aandeel huishoudens met een laag inkomen sinds 1977 ongeveer is gehalveerd.⁹ Verder is het aandeel huishoudens dat langdurig (minimaal 4 jaar achtereen) moet rondkomen van een inkomen onder de lage-inkomensgrens sinds het begin van de jaren 90 meer dan gehalveerd.

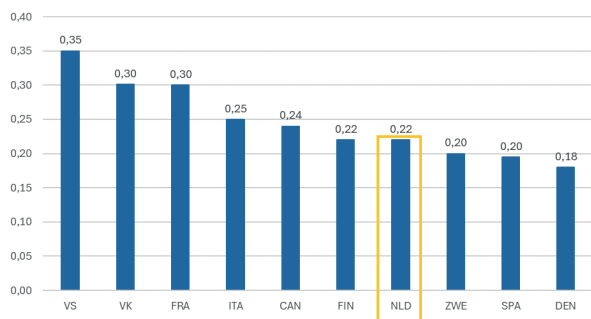
Ten derde, de kloof tussen het inkomen van mannen en vrouwen is afgenomen. Figuur 3 geeft het mediane¹⁰ (persoonlijk primair¹¹) inkomen van werkende vrouwen gedeeld door het mediane inkomen van werkende mannen, voor personen 25-60 jaar voor geselecteerde landen. Deze ratio is tussen 1977 en 2021 toegenomen van ongeveer één derde (36%) naar ongeveer twee derde (64%), bijna een verdubbeling. De toename in het inkomen van het totaal van werkende en niet-werkende vrou-

Figuur 3 Ratio mediane marktinkomen werkende vrouwen t.o.v. mannen, personen 25-60 jaar, geselecteerde jaren voor geselecteerde landen

Bron: Jongen e.a. (2023) en andere landen hoofdstukken van de Deaton Review uit 2023. De getallen boven de reeksen geven de waarde in 2021.

Figuur 4 Mate waarin huishoudinkomen van kinderen afhangt van het huishoudinkomen van ouders: geselecteerde landen

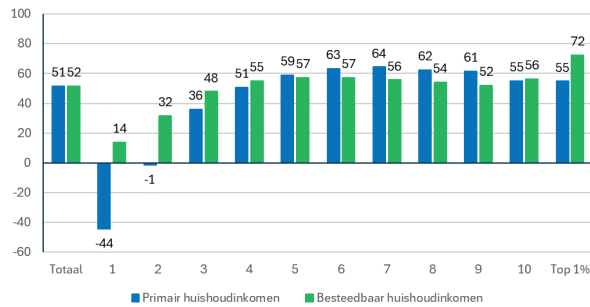
Bron: Van Elk e.a. (2024). De getallen geven de mate waarin de inkomenspositie (niet-gestandaardiseerd huishoudinkomen) van kinderen is gecorreleerd met het de inkomenspositie van hun ouders (niet-gestandaardiseerd huishoudinkomen).

wen ten opzichte van het inkomen van het totaal van werkende en niet-werkende mannen is daarbij nog groter geweest, door de sterke toename in het aandeel werkende vrouwen (zie Vethaak en Jongen, 2024). Ondanks de forse toename in het inkomen van werkende vrouwen behoort Nederland echter nog steeds tot de landen met een relatief groot verschil in het inkomen van mannen en vrouwen. Dit is mede het gevolg van nog steeds een relatief groot verschil tussen het aantal gewerkte uren van mannen en vrouwen in Nederland (38,2 om 29,1 uren per week in 2021 voor 25-60 jarigen, zie Jongen e.a., 2023), naast verschillen in uurloonen (13,2% in 2021 voor alle leedtijden, volgens Statline van het CBS). Nederland is internationaal gezien nog steeds (met afstand) wereldkampioen deeltijdwerken, en dat geldt met name voor vrouwen.

Ten vierde, tenslotte, de intergenerationele mobiliteit in inkomens is relatief hoog. Niet alleen de inkomensverschillen op een bepaald moment in de tijd zijn relevant, maar ook de persistentie in deze inkomensverschillen. Naarmate de persistentie van de inkomensverschillen groter is, lopen de bestedingsmogelijkheden verder uiteen, over de levensloop en over generaties. Intergenerationele mobiliteit wordt daarbij gezien als een belangrijke indicator van kansengelijkheid. Figuur 4 geeft een indicatie van de persistentie van inkomensverschillen over generaties, voor geselecteerde landen. Daarbij is bepaald in hoeverre de inkomenspositie (meer specifiek de positie van het huishoudinkomen¹²) van kinderen samenhangt met de inkomenspositie van de ouders. Hoe hoger de indicator, hoe sterker het inkomen van kinderen samenhangt met dat van hun ouders, en dus hoe lager de intergenerationele mobiliteit. Nederland scoort hier relatief gunstig, met een relatief hoge intergenerationele mobiliteit. Bij een 10 procent hoger inkomen van de ouders, is het inkomen van kinderen in Nederland 2,2 procent hoger. In de VS is dat bijvoorbeeld 3,5 procent, en in het VK 3,0 procent. De intergenerationele mobiliteit is in Nederland meer vergelijkbaar met die in Scandinavische landen.¹³

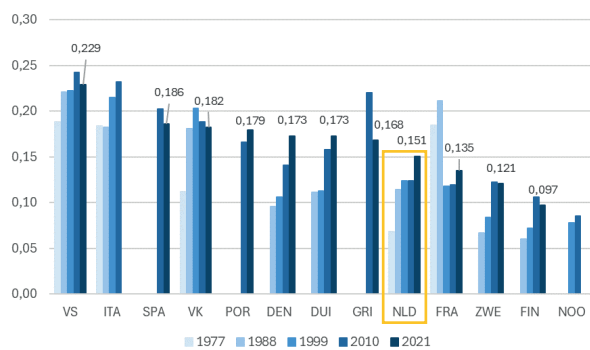
Nederland kent dus nog steeds een relatief lage ongelijkheid in het besteedbaar inkomen, het aandeel huishoudens met een

Figuur 5 Procentuele verandering primair en besteedbaar huishoudinkomen tussen 1977 en 2021: gemiddeld, naar decielen en de top 1% van het besteedbaar huishoudinkomen

Bron: Vethaak en Jongen (2024), teruggeleegd tot 1977. Weergegeven zijn de procentuele verandering in het reëel gestandaardiseerd primair huishoudinkomen en het reëel gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen van personen 25-60 jaar, gecorrigeerd voor de breuken in 2000 en 2011.

Figuur 6 Internationale vergelijking ontwikkeling risico op relatieve armoede tussen 1977 en 2021: geselecteerde landen

Bron: Jongen e.a. (2023) en andere landen hoofdstukken van de Deaton Review uit 2023. Relatieve armoede is gedefinieerd als het aandeel personen 25-60 jaar dat woont in een huishouden waarvan het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen lager is dan 60% van het mediane gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen van personen 25-60 jaar. De reeks voor Nederland is gecorrigeerd voor de breuken in 2000 en 2011.

laag inkomen is gehalveerd, de loonkloof tussen mannen en vrouwen is sterk afgenomen en de intergenerationele mobiliteit is relatief hoog. Op bepaalde vlakken scoort Nederland dus relatief goed of in ieder geval beter dan voorheen.

Wat ging er minder goed?

Daar staat tegenover dat op bepaalde vlakken de ontwikkeling in de inkomensongelijkheid in Nederland minder gunstig is geweest. We bespreken wederom een viertal ontwikkelingen.

Ten eerste, de ongelijkheid in marktinkomens is aanzienlijk toegenomen.¹⁴ Daar waar de ongelijkheid in het (gestandaardiseerd) besteedbaar huishoudinkomen maar beperkt is toegenomen, althans gemeten aan de hand van de Ginicoëfficiënt, is de ongelijkheid in de marktinkomens van huishoudens aanzienlijk toegenomen, met name in de onderste helft.¹⁴ Figuur 5 geeft in blauw de verandering in het (reëel) gestandaardiseerd primair huishoudinkomen (marktinkomen) van huishoudens (de som van inkomen uit loon, winst en vermogen) van personen 25-60 jaar. Weergegeven is de gecumuleerde verandering in het gestandaardiseerd primair huishoudinkomen tussen 1977 en 2021, voor het gemiddelde en voor decielen van het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen (van de laagste inkomens in het 1^e deciel naar de hoogste inkomens in het 10^e deciel) en de top 1%.

Gemiddeld is het gestandaardiseerd primair huishoudinkomen met 51% toegenomen, maar deze toename was een stuk kleiner voor de onderste drie decielen van het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen. Het onderste deciel kende zelfs een aanzienlijke reële afname in het gestandaardiseerd primair huishoudinkomen, maar dit is ook wel een speciale groep, waarin bijvoorbeeld ook zelfstandigen zitten die in een gegeven jaar verlies hebben gedraaid. Maar ook het tweede deciel kende een afname, van -1%, en het derde deciel kende met 36% nog steeds een aanzienlijk lagere toename dan het gemiddelde. Wat verder opvalt is dat de groei in het primair huishoudinkomen voor het hoogste inkomensdeciël met 55% niet veel hoger is

dan het gemiddelde, inclusief de top 1%. Het is met name de onderkant die achterblijft.

Figuur 5 laat ook zien dat de beperkte toename in de Gini-coëfficiënt in het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen, die we eerder constateerden bij Figuur 1, veranderingen in de ‘staarten’ van de verdeling in zekere zin maskeert.¹⁶ Het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van de onderste drie inkomensdecielen is achtergebleven bij het gemiddelde, zij het in mindere mate dan in het gestandaardiseerd primair huishoudinkomen. De toename in de ongelijkheid in het besteedbaar huishoudinkomen is nog enigszins in toom gehouden door een toename in de herverdeling over de tijd (zie ook Caminada e.a., 2021b). Dit geldt overigens niet voor de top 1% van het besteedbaar huishoudinkomen, deze groep kende in besteedbaar huishoudinkomen een hogere groei dan in primair huishoudinkomen, de effectieve lastendruk is voor hen dus gedaald tussen 1977 en 2021. Zo bezien is ook de ontwikkeling in de ongelijkheid in het besteedbaar huishoudinkomen minder gunstig dan we wellicht zouden concluderen op basis van alleen de Ginicoëfficiënt.

Een vergelijkbare figuur voor andere landen heb ik helaas niet, maar uit verschillende studies is bekend dat in veel andere ontwikkelde landen de ongelijkheid in marktinkomens de afgelopen decennia ook is toegenomen (Atkinson, 2015; OESO, 2015; Caminada e.a., 2017; Nolan e.a., 2019). Data van de OESO (2024a) suggereert dat Nederland binnen de groep van ontwikkelde landen in 2021 nog wel een lage middenmoter was wat betreft de ongelijkheid in het marktinkomen, althans gemeten volgens de Ginicoëfficiënt.¹⁷

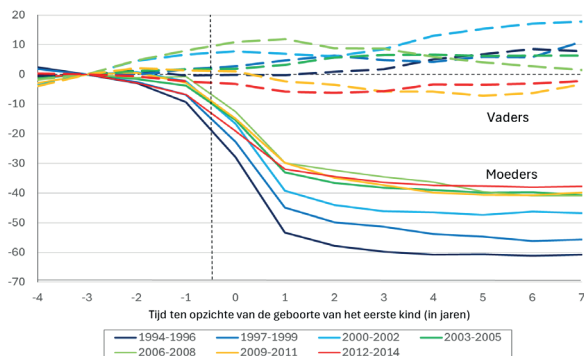
Ten tweede, het risico op relatieve armoede is toegenomen. Armoede heeft zowel een absolute als een relatieve component. Je kunt in zekere zin absoluut arm zijn omdat je niet voldoende inkomen hebt om in de basisbehoeften zoals huisvesting, verwarming en voedsel te voorzien. Anderzijds kun je ook relatief arm zijn omdat je niet voldoende inkomen hebt om ‘normale’

bestedingen te kunnen doen, zoals het lidmaatschap van een sportvereniging of het kopen van een smartphone. Eerder constateerden we dat het aandeel huishoudens (in alle huishoudens) met een laag inkomen, een indicator van het risico op ‘absolute’ armoede, sinds 1977 ongeveer is gehalveerd. Figuur 6 laat echter zien dat het risico op ‘relatieve’ armoede (voor personen 25-60 jaar) in die periode meer dan verdubbeld is (van 6,8% naar 15,1%). Relatieve armoede is daarbij gedefinieerd als een gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen onder 60 procent van de mediaan van het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen (conform de definitie van Eurostat, maar hier voor de groep van personen 25-60 jaar).¹⁸

Figuur 6 laat zien dat binnen deze selectie van landen, Nederland dan nog steeds een land is met een risico op relatieve armoede beneden het gemiddelde. Bovendien kenden veel andere landen een toename in de relatieve armoede, niet alleen de Angelsaksische landen, maar ook de Scandinavische landen. Maar tegelijkertijd is de toename in Nederland relatief fors, niet alleen tussen 1977 en 1988, met daarin de recessie van de jaren 80 en het bevroren van het sociaal minimum, maar ook recentelijk, tussen 2011 en 2021. Een interessante vraag is hoe dit zich verder zal ontwikkelen, na de energiecrisis als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne en de compenserende koopkrachtmateeregelen inclusief de recente verhogingen van het sociaal minimum (zie ook CPB, 2024).

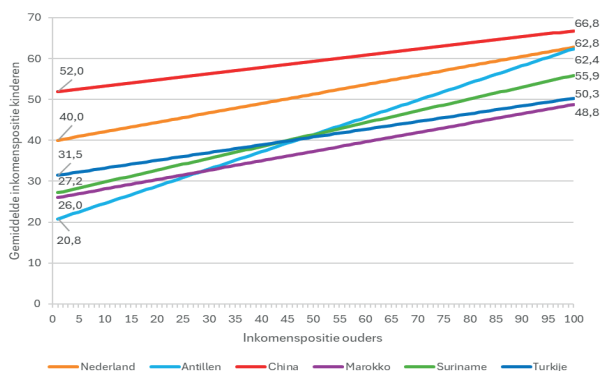
Ten derde, de daling van de zogenaamde ‘kindboete’ is gestagneerd. Een stroming in de economische literatuur kijkt naar de verandering in het inkomen van moeders en vaders na de geboorte van het eerste kind, de zogenaamde *child penalty* of kindboete (Angelov e.a., 2016; Kleven e.a., 2019). De term kindboete klinkt negatief, natuurlijk zijn er ook positieve kanten aan het krijgen van kinderen, zo weet ik ook uit persoonlijke ervaring. Bovendien, ervan uitgaande dat de meeste geboorten een vrijwillige keuze zijn suggereert *revealed preference* dat de baten (in verwachting) hoger zijn dan de kosten. Maar wat opvalt is dat arbeid en zorg doorgaans behoorlijk ongelijk

Figuur 7 Effect van het krijgen van kinderen op de inkomensontwikkeling van vaders en moeders in Nederland: naar geboortjaar van het eerste kind

Bron: Jongen (2023). Weergegeven is de ontwikkeling in het persoonlijk primair inkomen van moeders en vaders ten opzichte van drie jaar voor de geboorte van het eerste kind.

Figuur 8 Lineaire relatie tussen de inkomenspositie van ouders en de gemiddelde inkomenspositie van hun kinderen in Nederland: naar land van herkomst van de ouders

Bron: Van Elk e.a. (2024). Weergegeven is de (lineaire predictie van de) inkomenspositie (gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen) van kinderen voor 2017-2019 conditioneel op de gemiddelde inkomenspositie (gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen) en het land van herkomst van hun ouders voor 2003-2005.

zijn verdeeld over de moeders en de vaders. Het krijgen van kinderen beïnvloedt de keuze om al dan niet te (blijven) werken, het aantal gewerkte uren per week en meer algemeen het carrièrepad van moeders en vaders. Internationaal onderzoek suggereert dat de resterende inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen vooral het resultaat zijn van verschillen tussen vaders en moeders (Kleven e.a., 2019, 2024a).

Recent onderzoek voor Nederland van Rabaté en Rellstab (2022) laat zien dat de kindboete voor moeders in Nederland internationaal gezien relatief hoog is. Dit komt met name door een daling in het aantal gewerkte uren van moeders na de geboorte van het eerste kind. Figuur 7 laat daarnaast nog een zorgelijke ontwikkeling zien. Daarin laat ik de ontwikkeling van de kindboete in Nederland zien over de afgelopen drie decennia, waarbij ik ouders heb ingedeeld naar de periode waarin zij hun eerste kind kregen.¹⁹ De doorgetrokken lijnen zijn voor de moeders en de gestreepte lijnen zijn voor de vaders. Bij de eerste cohorten, met een eerste kind geboren in de jaren 1994-1996, zien we een aanzienlijke daling in het inkomen voor moeders na de geboorte van het eerste kind. Dit inkomensverlies loopt op tot 61%²⁰ wanneer het eerste kind 7 jaar is. Bij de vaders met een eerste kind geboren in de jaren 1994-1996 is er geen sprake van een kindboete, maar zien we wat we een kindbonus zouden kunnen noemen. Hun inkomen neemt juist nog licht toe nadat het eerste kind is geboren, naar 8% als het eerste kind 7 jaar is. Vervolgens zien we een aanzienlijke afname van de kindboete voor moeders over de geboortecohorten 1994-1996 tot en met de geboortecohorten 2003-2005. De kindboete voor moeders daalt in die periode tot 41%. Maar vervolgens lijkt deze daling te stagneren, met nog een lichte daling voor de moeders van de geboortecohorten 2012-2014 tot 38%. Bij vaders zien we *grosso modo* een omslag van een lichte kindbonus, naar een lichte kindboete, van 2% voor vaders met een eerste kind geboren in de jaren 2012-2014. Dit kunnen we wellicht positief interpreteren, als een indicator dat vaders een groter deel van de zorg van kinderen op zich zijn gaan nemen.²¹

Ten vierde, tenslotte, de inkomensverschillen naar migratieachtergrond kennen een hoge mate van persistentie over generaties. Het inkomen van immigranten in Nederland, met name van immigranten van buiten Europa, is doorgaans aanzienlijk lager dan dat van de zittende bevolking (Koot e.a., 2019; CPB en SCP, 2020). De hoop is dat deze verschillen in inkomen grotendeels verdwijnen voor hun kinderen. Wanneer het inkomen van kinderen van immigranten en van de zittende bevolking hetzelfde is bij een gegeven inkomen van hun ouders, dan zullen de inkomensverschillen bij volgende generaties afnemen en uiteindelijk helemaal verdwijnen (Becker en Tomes, 1979). Dit lijkt echter doorgaans niet het geval in Nederland (Van Elk e.a., 2024). Weliswaar is het inkomen van ouders in Nederland minder bepalend voor het inkomen van kinderen dan in andere landen, zoals we eerder hebben gezien, maar het land van herkomst van ouders speelt een belangrijke rol in het inkomen van de kinderen.

Figuur 8 geeft de relatie weer tussen de inkomenspositie van de ouders en de gemiddelde inkomenspositie van hun kinderen (later in de tijd), naar het land van herkomst van de ouders.²² Zo geeft de oranje lijn de relatie aan tussen het inkomen van kinderen en dat van de ouders waarbij de ouders in Nederland zijn geboren. Kinderen van de ‘armste’ ouders (inkomenspositie 1) bereiken gemiddeld een inkomenspositie van 40, en de kinderen van de ‘rijkste’ ouders (inkomenspositie 100) bereiken gemiddeld een inkomenspositie van (afgerond) 63. Dit verschil is internationaal gezien relatief beperkt, wederom een illustratie van de gemiddeld relatief hoge intergenerationale inkomensmobiliteit in Nederland. Ook voor de kinderen van immigranten, voor de hier getoonde herkomstlanden, is de relatie tussen het inkomen van kinderen en het inkomen van de ouders niet zo sterk (met uitzondering van kinderen met ouders van de ‘Antillen’, die hier bestaat uit de groep ouders geboren op Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius of Sint-Maarten). Belangrijker is echter dat over vrijwel de gehele inkomensverdeling van de ouders, kinderen van immigranten doorgaans een lagere inkomenspositie bereiken dan kinderen

van ouders geboren in Nederland. Bij de laagste inkomenspositie van ouders is het verschil voor kinderen met ouders uit Turkije, Suriname, Marokko en de Antillen respectievelijk maar liefst -9, -13, -14 en -19 procentpunten (-21, -32, -35 en -48%). Naarmate het inkomen van de ouders hoger is worden de verschillen doorgaans wel kleiner, maar blijft er een aanzienlijk verschil (met uitzondering van kinderen met ouders van de Antillen in de hoogste inkomenspositie). Dit suggereert dat er over generaties grote verschillen blijven bestaan tussen personen met en zonder een migratieachtergrond, voor veel landen van herkomst buiten Europa in omvang vergelijkbaar of zelfs groter dan de verschillen tussen ‘Black Americans’ en ‘White Americans’ (Chetty e.a., 2020). De belangrijke uitzondering hierop zijn kinderen van ouders uit China. Deze ouders hebben doorgaans een relatief lage inkomenspositie (Van Elk e.a., 2024), maar hun kinderen bereiken een relatief hoge inkomenspositie. Bij de laagste inkomenspositie van de ouders is de inkomenspositie van kinderen met ouders uit China maar liefst 12 procentpunten (30%) hoger dan die van kinderen van ouders geboren in Nederland. Dit verschil wordt wel wat kleiner hoger in de inkomensverdeling van ouders, maar ook daar bereiken kinderen van ouders uit China nog steeds een aanzienlijk hogere inkomenspositie dan kinderen van ouders geboren in Nederland. De analyse in Van Elk e.a. (2024) laat zien dat dat in sterke mate samenhangt met het relatief hoge aandeel kinderen met ouders geboren in China dat hoger opgeleid is.

Internationaal weten we nog betrekkelijk weinig van de intergenerationale mobiliteit van immigranten.²³ Voor de VS vinden Abramitzky e.a. (2021) dat zonen van vaders geboren in het buitenland conditioneel op het inkomen van de vader doorgaans een hogere inkomenspositie bereiken dan zonen van vaders van de zittende bevolking. Voor Zweden vinden Bratu en Bolotnyy (2023) dat de inkomenspositie van kinderen (niet uitgesplitst naar geslacht) van immigranten conditioneel op het inkomen van de ouders maar weinig verschilt van kinderen van de zittende bevolking (bij de laagste inkomens van ouders

is het verschil -3 procentpunten). Nederland steekt hier ongunstig tegen af (bij de laagste inkomens van ouders is het verschil tussen kinderen van immigranten en de zittende bevolking -9 procentpunten, zie Van Elk e.a., 2024). Nader onderzoek is nodig om te bepalen waar de verschillen tussen landen vandaan komen.

Samenvattend zien we dat de inkomensongelijkheid en de ontwikkeling daarin dus een Januskop kent. Enerzijds zijn er dingen goed of in ieder geval beter gegaan: i) de ongelijkheid in het besteedbaar inkomen is nog steeds relatief laag en maar beperkt toegenomen, ii) het aandeel huishoudens onder de lage-inkomensgrens is gehalveerd, iii) de inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen zijn afgenomen, en iv) het inkomen van ouders bepaalt in relatief beperkte mate het inkomen van hun kinderen. Anderzijds zijn er dingen minder goed gegaan: i) de ongelijkheid in marktinkomens is aanzienlijk toegenomen, ii) het risico op relatieve armoede is verdubbeld, iii) de daling van de kindboete is gestagneerd, en iv) er zijn grote en persistente verschillen in inkomens naar migratieachtergrond.

Zorgen over de toekomst bij ongewijzigd beleid

De inkomensongelijkheid in Nederland blijft daarmee ook een belangrijk thema om verder onderzoek op te doen, en dan met name de minder zonnige kant. Wat betreft die minder zonnige kant maak ik me ook zorgen over de toekomst. Uit het onderzoek met Heike Vethaak (Vethaak en Jongen, 2024) is gebleken dat de toename in de marktinkomens vooral het gevolg is van de toename in de formele arbeidsparticipatie van vrouwen. Daarbij was deze toename relatief sterk bij vrouwen in huishoudens met een laag inkomen. Dit heeft de toename in de ongelijkheid in de marktinkomens van huishoudens beperkt. De toename in de arbeidsparticipatie van vrouwen uit het verleden kunnen we echter niet verwachten voor de toekomst, we zijn internationaal gezien inmiddels al één van de koplopers wat betreft de arbeidsparticipatie van vrouwen in personen (OESO, 2024b), en het aantal gewerkte uren per werkende vrouw neemt maar langzaam toe (Jongen e.a., 2023).²⁴ Tegelijkertijd

is het marktinkomen van mannen gemiddeld maar mondjesmaat toegenomen terwijl de ongelijkheid in het marktinkomen van mannen aanzienlijk is toegenomen (Vethaak en Jongen, 2024).²⁵ Wanneer deze ontwikkelingen in de marktinkomens voor mannen zich in de toekomst voortzetten, en de toename in de marktinkomens van vrouwen verder afvlakt, dan is er een aanzienlijk risico op een verdere trendmatige toename van de ongelijkheid in de marktinkomens en de besteedbare inkomens, en in de relatieve armoede.

Wat betreft de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen zien we weliswaar een afname van deze ongelijkheid, maar in de afgelopen vijftien jaar is de daling van de zogenaamde kindboete voor moeders gestagneerd. Het is de vraag of hier bij ongewijzigd beleid verandering in komt naar de toekomst toe.

Wat betreft de verschillen naar migratieachtergrond zien we een hoge mate van persistentie van de inkomensverschillen over generaties in het verleden. Deze verschillen gaan dus niet zomaar verdwijnen. Dit is ook een belangrijke uitdaging voor de toekomst. Dit heeft ook gevolgen voor de totale inkomensongelijkheid, omdat het aandeel personen met een migratieachtergrond in Nederland naar verwachting nog aanzienlijk zal stijgen (Stoeldraaijer e.a., 2023).

Dat brengt mij bij het laatste inhoudelijke deel van mijn oratie: wat kunnen we doen om in de toekomst ook op de minder zonnige kanten van de inkomensongelijkheid in Nederland beter te scoren?

Nader onderzoek naar de achterliggende oorzaken en beleidsopties gewenst

We hebben op dit moment nog onvoldoende zicht op de achterliggende oorzaken en ook het ei van Columbus voor het verder terugdringen van bijvoorbeeld de inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen en naar migratieachtergrond hebben we nog niet gevonden. Waar ik het met u over wil hebben zijn interessante onderzoeksmogelijkheden om beter zicht te

krijgen op de achterliggende oorzaken en kansrijke beleidsopaties, met de geharmoniseerde data sets voor een lange periode voor Nederland en vergelijkbare data sets voor andere ontwikkelde landen. Daarmee geef ik u ook inzicht in een belangrijk deel van mijn onderzoeksagenda voor de komende jaren.

Ongelijkheid tussen inkomensgroepen

Voordat we nadenken over verschillende beleidsopaties om de toenemende ongelijkheid in marktinkomens en besteedbare inkomens tegen te gaan is het belangrijk om eerst de diagnose goed te stellen. Vervolgens kunnen we nadenken over kansrijke beleidsopaties om daar wat aan te doen.

Er zijn veel mogelijke verdachten voor de toename in de ongelijkheid in de marktinkomens, zoals technologische ontwikkeling, globalisering, veranderingen in arbeidsmarktinstituten, in de marktmacht van werkenden en werkgevers op de arbeidsmarkt, in de marktmacht van aanbieders op de afzetmarkt, in het stelsel van belastingen, toeslagen en uitkeringen en in de demografie inclusief de samenstelling van huishoudens (Nolan e.a., 2019). Over het kwantitatieve belang van de verschillende factoren in verschillende landen is in de internationale academische literatuur veel discussie.

De toename in de ongelijkheid in marktinkomens over de afgelopen decennia is een internationaal fenomeen binnen de groep van ontwikkelde landen (Caminada e.a., 2017; Nolan e.a., 2019). Het is dan ook logisch om als eerste te denken aan internationale factoren die in alle ontwikkelde landen spelen, zoals globalisering en technologische ontwikkeling. Deze lijken in Nederland echter doorgaans een minder grote rol te spelen in de ontwikkeling van de inkomensongelijkheid dan in andere ontwikkelde landen (in het bijzonder de Angelsaksische landen),²⁶ en dat lijkt ook te gelden voor veranderingen in bijvoorbeeld de marktmacht op de arbeidsmarkt of de afzetmarkt.²⁷ Tegelijkertijd ontbreekt echter ook een gedetailleerde vergelijking van de ontwikkeling van de ongelijkheid in de marktinkomens tussen de verschillende landen (anders dan enkele indi-

catoren), en is daarmee ook onduidelijk of het relatieve belang van deze factoren in de toename in de ongelijkheid afwijkt van die van andere landen. Een factor die tot dusver bijvoorbeeld nog relatief weinig aandacht heeft gekregen is het effect van het toenemend aandeel immigranten op de inkomensongelijkheid. Bekend is dat in Nederland de toename in het aandeel immigranten met name aan de onderkant van de inkomensverdeling is geconcentreerd (Jongen e.a., 2023). De vraag is dan in hoeverre de toename van de inkomensongelijkheid het gevolg is van een samenstellingseffect. Verder zijn we bijvoorbeeld ook geïnteresseerd in de rol van huishoudsamenstelling in de ontwikkeling van de inkomensongelijkheid (en *vice versa*) en de mate waarin de inkomensverschillen tussen personen en huishoudens persistent zijn over de levensloop.

Nader onderzoek is ook gewenst naar de rol van binnenlandse factoren, in het bijzonder de rol van beleid en kansrijke beleidsopaties om de ongelijkheid terug te dringen. Tot dusver hebben we de doorwerking van de toenemende ongelijkheid in marktinkomens op de ongelijkheid in besteedbare inkomens voor een belangrijk deel beperkt door meer her te verdelen via de belastingen en toeslagen (Caminada e.a., 2021b).²⁸ De keerzijde hiervan is dat dit de prikkels om inkomen te genereren vermindert.²⁹ Het is daarom goed om naast beleidsopaties gericht op verdergaande herverdeling (redistributie) ook beleidsopaties gericht op de verdeling van marktinkomens (pre-distributie) verder te verkennen. Dan gaat het bijvoorbeeld om het stimuleren van de opbouw van menselijk kapitaal, via bijvoorbeeld universele, hoogkwalitatieve kinderopvang, tot meer gelijke kansen in het initieel onderwijs en het stimuleren van leven lang ontwikkelen voor werkenden, of het beïnvloeden van de loonverdeling via het minimumloon. Graag ga ik met collega's aan de slag om nader causaal onderzoek te doen naar de effecten van beleidswijzigingen op de inkomensongelijkheid en de arbeidsparticipatie aan de hand van (natuurlijke) experimenten uit het verleden (zoals beleidswijzigingen gericht op een bepaalde 'behandelgroep', waarbij een andere, vergelijkbare groep kan worden gebruikt als 'controlegroep').³⁰

Inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen

De inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen is dan wel afgenomen, maar de verschillen zijn nog steeds groot. De periode rond de geboorte van kinderen lijkt een cruciale rol te spelen in de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen (Kleven e.a., 2024a). Voor het verder terugdringen van deze ongelijkheid ligt het dan voor de hand om te kijken naar het beleid rond het combineren van arbeid en zorg voor kinderen, zoals betaald verlof voor ouders en hun partners en de formele kinderopvang. Empirisch onderzoek naar hervormingen in ontwikkelde landen laat echter zien dat alleen het uitbreiden of goedkoper maken van het aantal formele kinderopvangplaatsen en het uitbreiden van betaald verlof voor partners (van biologische moeders) maar een beperkt effect heeft op de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen (Bettendorf e.a., 2015; Rabaté en Rellstab, 2022; De Boer en Jongen, 2023a; Mellens, 2023; Kleven e.a., 2024b). Blijkbaar is dat op zichzelf nog geen voldoende voorwaarde voor het substantieel verkleinen van deze ongelijkheid.

Tegelijkertijd zien we dat in landen die relatief goed scoren op verschillen tussen mannen en vrouwen, er ook veelvuldig gebruik gemaakt wordt van formele kinderopvang van hoge kwaliteit, en er relatief genereus betaald verlof is voor ouders. Ik heb dat zelf mogen ervaren toen ik met Silva en Sasha in Slovenië woonde, een land dat op verschillende dimensies internationaal goed scoort op de gelijkheid tussen mannen en vrouwen.³¹ Silva had na de geboorte van Sasha een jaar betaald verlof, maar kon daarna gewoon terugkeren in haar oude baan. Sasha ging vervolgens vanaf zijn eerste verjaardag vijf dagen per week naar wat we het beste een voorschool kunnen noemen. Zijn groep werd begeleid door een middelbaar en een hoogopgeleid persoon en hij kreeg daar onder andere ontbijt en een warme lunch. We betaalden een inkomensafhankelijke bijdrage (betaalbare kinderopvang hoeft niet bijna gratis te zijn). We werkten beiden voltijds en Sasha had het erg naar zijn zin op de 'opvang'. Het werkte voor ons alle drie als een trein. Ik denk dat we nog veel kunnen leren van hoe andere landen

hun arbeid-en-zorg beleid vormgeven. Bovendien is er meer onderzoek nodig naar hoe het kan dat we enerzijds kleine effecten vinden van het arbeid-en-zorg beleid op de arbeidsparticipatie van ouders (en daarmee ook op het verschil tussen moeders en vaders) in micro-econometrisch onderzoek en anderzijds grote verschillen zien in de uitkomsten tussen landen in de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen die gecorreleerd zijn met verschillen in hun arbeid-en-zorg beleid.

Inkomensongelijkheid naar migratieachtergrond

Tenslotte, het terugdringen van de ongelijkheid naar migratieachtergrond, dat is misschien wel de grootste uitdaging. Daar waar de resterende verschillen in inkomen tussen mannen en vrouwen in belangrijke mate zijn terug te voeren op het ouderschap, lijken de verschillen in inkomen naar migratieachtergrond een opeenstapeling van verschillen die zich opbouwen over de gehele levensloop. Verschillen ontstaan onder andere door de buurt waarin kinderen opgroeien (Chetty e.a., 2020), de deelname aan en de kwaliteit van de kinderopvang, de lagere school waar kinderen naar toe gaan, het schooladvies, de middelbare school, de keuze voor het vervolgonderwijs en de mogelijkheden om stage te lopen (Jongen e.a., 2019). Op de arbeidsmarkt lopen de verschillen vervolgens verder op, door verschillen in de kans op werk, het verliezen van werk en de beloning in werk (Jongen e.a., 2019), die deels het gevolg zijn van discriminatie (CPB en SCP, 2020). Zowel verschillen in het onderwijs als op de arbeidsmarkt spelen een kwantitatief belangrijke rol. Een analyse van de inkomensverschillen voor personen met een achtergrond in de Antillen, Marokko, Turkije of Suriname laat zien dat voor vrouwen ongeveer de helft van het inkomensverschil met vrouwen zonder migratieachtergrond samenhangt met verschillen in opleiding, terwijl die samenhang voor mannen wat kleiner is (Koot e.a., 2019).³²

Hier is een aanpak over de hele breedte nodig, met beleid dat zich richt op zowel het onderwijs als de arbeidsmarkt. In Jongen e.a. (2019) en CPB en SCP (2020) behandelen we empirische studies naar beleidsopties die een bijdrage kunnen leveren

aan het terugdringen van de inkomensongelijkheid naar migratieachtergrond. Beleid dat daaraan kan bijdragen is bijvoorbeeld meer (gerichte) vroeg- en voorschoolse educatie, het verder terugdringen van voortijdig schoolverlaten, het wegnemen van obstakels voor 'stapelen' in het onderwijs, ondersteuning bij het vinden van stages en het bestrijden van discriminatie op de arbeidsmarkt. En voor nieuwkomers bijvoorbeeld het sneller toegang verlenen tot de arbeidsmarkt voor asielmigranten die een grote kans maken op een verblijfsvergunning, meer in te zetten op het certificeren van buitenlandse diploma's en bij het plaatsingsbeleid meer rekening te houden met de specifieke vaardigheden van de migrant.

Daarmee kom ik aan het einde van mijn inhoudelijke deel van mijn oratie. Ik begon deze oratie met Jan Pen en Jan Tinbergen. Ik wilde afsluiten met Jan Tinbergen. Zoals uit het voorgaande is gebleken scoort Nederland relatief goed of steeds beter op bepaalde dimensies van de inkomensongelijkheid, maar is er op het gebied van de marktinkomens, de relatieve armoede, de inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen en tussen personen met en zonder migratieachtergrond nog het nodige te doen. Er zijn helaas geen gemakkelijke oplossingen voor de minder zonnige kant van de inkomensongelijkheid, en nader onderzoek is nodig. Ervaringen over de tijd en in het buitenland laten echter zien dat het anders kan. Net als Jan Tinbergen blijf ik daarom optimistisch, ook in de overtuiging dat pessimisme geen oplossing van vraagstukken kan leveren (Bos, 1994).

Dankwoord

Geachte toehoorders, aan het einde van mijn rede gekomen rest mij nog de aangename taak om enige woorden van dank uit te spreken.

College van Bestuur van de Universiteit Leiden en Bestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid,

Ik dank u en alle anderen die hebben bijgedragen aan mijn benoeming en voor het in mij gestelde vertrouwen. Ik kijk ernaar uit om te doceren en nader onderzoek te doen naar ongelijkheid, de achterliggende factoren en de rol van sociaal-economisch beleid, aan deze prachtige universiteit en faculteit met een rijke historie.

Hooggeschatte Caminada, Goudswaard en Van Vliet, beste Koen, Kees en Olaf,

Wat begon als een sabbatical resulteerde uiteindelijk in een aanstelling als hoogleraar. Ik heb veel van jullie geleerd, niet alleen inhoudelijk, maar ook over hoe je dingen voor elkaar krijgt. Jullie hebben een unieke, op samenwerking gerichte afdeling gecreëerd, waar ik altijd met veel plezier naartoe ga. Ik kijk uit naar onze verdere samenwerking.

Beste collega's en ex-collega's van de Afdeling Economie,

Met veel plezier heb ik de afgelopen jaren met jullie onderwijs gegeven en onderzoek gedaan. Geweldig dat er naast de bestaande opleidingen ook een bachelor en master Economie komt van de Universiteit Leiden, in samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam. Veel dank ook aan mijn voormalige collega's Emile, Marike en Pierre.

Beste ex-collega's van het Centraal Planbureau,

Het was een moeilijke beslissing om na bijna 25 jaar CPB over te stappen naar de Universiteit Leiden. Maar de mogelijkheid om in Leiden hoogleraar te worden kon ik niet laten lopen. Ik heb een fantastische tijd gehad op het CPB, in het bijzonder natuurlijk met de Arbeiders. Gelukkig werken we nog op verschillende projecten samen.

Beste beleidsmakers,

Ik heb altijd geprobeerd onderzoek te doen dat het verschil kan maken in beleid, daar krijg ik de meeste energie van. Ik heb bij het onderzoek veel gehad aan jullie steun, aan jullie kennis en aan onze discussies. En ik heb ook goed nieuws, zoals ik in deze rede duidelijk heb proberen te maken: het beleid is nog niet af, er is nog genoeg te doen. Ik hoop nog veel bij u over de vloer te komen.

Hooggeleerde Bartelsman, Den Butter en Muysken, beste Eric, Frank en Joan,

Joan bedankt dat je mij destijds hebt gevraagd om student-assistent te worden, dat zie ik toch als het begin van mijn wetenschappelijke carrière. Bedankt ook dat je destijds vanuit Australië contact hebt opgenomen met Lans Bovenberg, toen onderdirecteur op het CPB, nadat ik enthousiast was teruggekomen van een stagegesprek bij de Algemene Rekenkamer. Het werd een stage op het CPB. Bedankt Eric en Frank dat ik daarna aan de VU mijn promotieonderzoek heb mogen doen. Ik heb daar veel van geleerd.

Beste studenten,

Naast het doen van onderzoek ontleen ik ook veel plezier aan het geven van onderwijs. Ik geniet van onze discussies, van 'het kwartje zien vallen' en van studenten die eerst naar me toekomen om te zeggen dat ze nog weinig weten van statistiek maar uiteindelijk helemaal los gaan met data en Stata. Tijdens je studie en daarna lijkt een uitdaging soms heel groot, maar bedenk dat ook 'een weg van duizend mijl begint met een eerste stap' (volgens de Chinese filosoof Lao Zi, 6^e eeuw v.Chr.). Als je dan aan het einde van die weg terugkijkt, dan beseft je dat je juist van deze grote uitdaging veel hebt geleerd.

Lieve Bert, Liesbeth en Annika,

Ik ben een zondagskind, ook wat betreft mijn ouders en mijn zus. Veel dank voor jullie nimmer aflatende liefde en steun. Wat ik van mijn ouders heb geleerd is ook een belangrijke reden dat ik hier vandaag sta: een open houding, de wens om

het verschil te maken en een gezonde dosis doorzettingsvermogen. Veel dank ook aan mijn zus en haar speciaal gevoel voor humor, dat wij helaas niet met iedereen delen. Ik wil hier ook Marijke bedanken, die ook een speciale plek in ons leven heeft gekregen.

Lieve Silva, Sasha en Zoey,

Jullie zijn het beste dat mij is overkomen. Silva, je bent echt een Sloveens wonder. Het begon met een potje tennis tijdens een ouderwetse Nederlandse zomer, waardoor we veel binnen zaten. Van het een kwam het ander en inmiddels zijn we alweer 25 jaar samen. Ik kijk uit naar het vervolg. En dat samen met onze fantastische kinderen Sasha en Zoey, we zijn trots dat jullie allebei studeren, in Delft. Ik wens jullie veel geluk en vooral ook veel plezier, bij het restant van jullie studie en daarna. En bedenk, de aanhouder wint, uiteindelijk is alles mogelijk.

Ik heb gezegd.

15

Referenties

- Abramitzky, R., Boustan, L., J  come, E. en S. Pérez, 2021, Inter-generational mobility of immigrants in the United States over two centuries, *American Economic Review*, 111(2), pp. 580-608.
- Angelov, N., Johansson, P. en E. Lindahl, 2016, Parenthood and the gender gap in pay, *Journal of Labor Economics*, 34(3), pp. 545-579.
- Atkinson, T., 2015, *Inequality: What Can Be Done?*, Harvard University Press, Cambridge.
- Atkinson, A. en W. Salverda, 2005, Top incomes in the Netherlands and the United Kingdom over the Twentieth Century, *Journal of the European Economic Association*, 3(4), pp. 1-32.
- Becker, G. en N. Tomes, 1979, An equilibrium theory of the distribution of income and intergenerational mobility, *Journal of Political Economy*, 8(6), pp. 1153-1189.
- Beer, P. de, 2014, Groeiende beloningsverschillen in Nederland, in: Kremer, M., Bovens, M., Schrijvers, E. en R. Went, red., *Hoe Ongelijk is Nederland – Een Verkenning van de Ontwikkeling en Gevolgen van Economische Ongelijkheid*, WRR/Amsterdam University Press, Den Haag/Amsterdam, pp. 59-77.
- Bettendorf, L., Folmer, K. en E. Jongen, 2014, The dog that did not bark: The EITC for single mothers in the Netherlands, *Journal of Public Economics*, 119, pp. 49-60.
- Bettendorf, L., Jongen, E. en P. Muller, 2015, Childcare subsidies and labour supply – Evidence from a large Dutch reform, *Labour Economics*, 36, 112-23.
- Berge, W. van den en B. ter Weel, 2015, Baanpolarisatie in Nederland, CPB Policy Brief 2015/13, Den Haag.
- Berge, W. van den, Verstraten, P. en J. Zweerink, 2020, Marktmacht op de Nederlandse arbeidsmarkt, CPB Notitie september 2020, Den Haag.
- Berge, W. van den, Jongen, E. en K. van der Wiel, 2023, The effects of a tax deduction for lifelong learning expenditures, *International Tax and Public Finance*, 30, pp. 729-756.
- Blanden, J., 2019, Intergenerational income persistence, IZA World of Labor, januari 2019, Bonn.
- Blundell, R., 2022, Inequality, redistribution and the labour market, *Economica*, 89, S160-177.
- Boer, H.-W. de en E. Jongen, 2023a, Analysing tax-benefit reforms in the Netherlands using structural models and natural experiments, *Journal of Population Economics*, 36(1), pp. 179-209.
- Boer, H.-W. de en E. Jongen, 2023b, Optimal taxation of lone parents in the Netherlands: Are we there yet?, *Journal of Economic Inequality*, 21, pp. 573-589.
- Boer, H.-W. de, Jongen, E. en P. Koot, 2023, Too much of a good thing? Using tax incentives to stimulate dual-earner couples, IZA Discussion Paper 16702, Bonn.
- Bos, H., 1994, In memoriam Jan Tinbergen, *Economisch Statistische Berichten*, 15 juni 1994, p. 547.
- Bosch, N., Jongen, E., Leenders, W. en J. M  hlmann, 2019, Non-bunching at kinks and notches of targeted cash transfers in the Netherlands, *International Tax and Public Finance*, 26(6), pp. 1329-1352.
- Bratu, C. en V. Bolotnyy, 2023, Immigrant intergenerational mobility : A focus on childhood, *European Economic Review*, 151, 104353.
- Caminada, K., Brakel, M. van den, Goudswaard, K., Vethaak, H. en J. Been, 2021b, Inkomensongelijkheid en het effect van herverdeling, in: Caminada, K., Jongen, E., Bos, W., Brakel, M. van den en F. Otten, 2021, *Inkomen Verdeeld: Trends 1977-2019*, Centraal Bureau voor de Statistiek/Universiteit Leiden University, Heerlen/Leiden, pp. 41-56.
- Caminada, K., Goudswaard, K., Been, J. en M. de Graaf-Zijl, 2014, Een kwart eeuw inkomensongelijkheid in Nederland, *Economisch Statistische Berichten*, 4684, pp. 276-279.
- Caminada, K., Jongen, E., Bos, W., Brakel, M. van den en F. Otten, 2021a, *Inkomen Verdeeld: Trends 1977-2019*, Centraal Bureau voor de Statistiek/Universiteit Leiden University, Heerlen/Leiden.

- Caminada, K., Wang, J., Goudswaard, K. en C. Wang, 2017, Income inequality and fiscal redistribution in 47 LIS-countries (1967–2014), LIS Working Paper Series nr. 724, Luxemburg.
- Cammeraat, E., Jongen, E. en P. Koning, 2022, Preventing NEETs during the Great Recession – The effects of a mandatory activation program for young welfare recipients, *Empirical Economics*, 62, pp. 749–777.
- Cammeraat, E., Jongen, E. en P. Koning, 2023, The added-worker effect in the Netherlands before and during the Great Recession, *Review of Economics of the Household*, 21(1), pp. 217–243.
- Chetty, R., Hendren, N., Jones, M. en S. Porter, 2020, Race and economic opportunity in the United States: an intergenerational perspective, *Quarterly Journal of Economics*, 135(2), pp. 711–783.
- CPB, 2024, *Centraal Economisch Plan 2024*, CPB, Den Haag.
- CPB en SCP, 2020, *Kansrijk Integratiebeleid op de Arbeidsmarkt*, CPB en SCP, Den Haag.
- Elk, R. van, Jongen, E., Koot, P. en A. Zulkarnain, 2024, Intergenerational mobility of immigrants in the Netherlands, IZA Discussion Paper 17035, Bonn.
- Euwals, R., Heuvelen, G. van, Meijerink, G., Möhlmann, J. en S. Rabaté, 2022, The impact of import competition and export opportunities on the Dutch labour market, *De Economist*, 170, pp. 343–374.
- Gardner, J. en A. Oswald, 2007, Money and mental wellbeing: a longitudinal study of medium-sized lottery wins, *Journal of Health Economics*, 26(1), pp. 49–60.
- Hartog, J. en J. Veenbergen, 1978, Dutch treat: long-run changes in personal income distribution, *De Economist*, 126, pp. 521–549.
- Heuvelen, G. van, Bettendorf, L. en G. Meijerink, 2021, Markups in a dual labour market: the case of the Netherlands, *International Journal of Industrial Organization*, 77, 102762.
- Jacobs, B., Jongen, E. en F. Zoutman, 2017, Revealed social preferences of Dutch political parties, *Journal of Public Economics*, 156, pp. 81–100.
- Jongen, H., 2001, ‘Optimization: the world of maxima and minima’, inaugurale rede, 3 mei 2001, Universiteit Maastricht, Maastricht.
- Jongen, E., 2019, Een verkenning van een optimale inkomstenbelasting in Nederland, in: Cnossen, S. en B. Jacobs, eds., *Ontwerp Voor een Beter Belastingstelsel*, ESB, pp. 166–177.
- Jongen, E., 2023, De ontwikkeling van de *child penalty* in Nederland, Liber amicorum voor Janneke Plantenga, Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Jongen, E., Been, J., Caminada, K. en H. Vethaak, 2023, Inequality in the Netherlands: 1973–2022, Deaton Review country studies, IFS, Londen.
- Jongen, E., Bolhaar, J., Elk, R. van, Koot, P. en D. van Vuuren, 2019, Inkomensongelijkheid naar migratieachtergrond, CPB Policy Brief 2019/06, Den Haag.
- Jongen, E. en M. Stoel, 2019, The elasticity of taxable labour income in the Netherlands, *De Economist*, 167(4), pp. 359–386.
- Kleven, H., Landais, C. en J. Sogaard, 2019, Children and gender inequality: evidence from Denmark, *American Economic Journal: Applied Economics*, 11(4), pp. 181–209.
- Kleven, H., Landais, C. en G. Leite-Mariante, 2024a, The child penalty atlas, NBER Working Paper 31649.
- Kleven, H., Landais, C., Posch, J., Steinhauer, A. en J. Zweimüller, 2024b, Do family policies reduce gender inequality? Evidence from 60 years of policy experimentation, *American Economic Journal: Economic Policy*, te verschijnen.
- Koot, P., Elk, R. van en E. Jongen, 2019, Inkomensongelijkheid naar migratieachtergrond in kaart, CPB Achtergronddocument, Den Haag.
- Koning Willem-Alexander, 2023, Troonrede, 19 september 2023, Den Haag.
- Kremer, M., Bovens, M., Schrijvers, E. en R. Went, red., *Hoe Ongelijk is Nederland – Een Verkenning van de Ontwikkeling en Gevolgen van Economische Ongelijkheid*, WRR/Amsterdam University Press, Den Haag/Amsterdam.
- Krueger, A., 2012, The rise and consequences of inequality in the United States, toespraak bij het Center for American Progress, 12 januari 2012, Washington D.C.

- Mellens, M., 2023, Beperkt effect partnerverlof op arbeidsaanbod vrouwen, *Economisch Statistische Berichten*, 109(4831), pp. 122-125.
- Ministerie van Financiën, 2022, Licht uit, spot aan: de vermogensverdeling, rapport IBO Vermogensverdeling, 8 juli 2022, Den Haag.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2024, Kabinetsreactie op 'Stille wateren hebben diepe gronden', 7 juni 2024, Den Haag.
- Nolan, B., Richiardi, M. en L. Valenzuela, 2019, The drivers in income inequality in rich countries, *Journal of Economic Surveys*, 33(4), pp. 1285-1324.
- OESO, 2015, *In It Together: Why Less Inequality Benefits All*, OESO, Parijs.
- OESO, 2017, *Catching Up? Intergenerational Mobility and Children of Immigrants*, OESO, Parijs.
- OESO, 2024a, OECD Income Distribution Database, OESO, Parijs, geraadpleegd op 9 mei 2024.
- OESO, 2024b, OECD Employment and Labour Market Statistics, OESO, Parijs, geraadpleegd op 1 juni 2024.
- Otten, F., Aarts, K., Caminada, K. en K. Goudswaard, 2021, Lage inkomens en de kans op armoede, in: Caminada, K., Jongen, E., Bos, W., Brakel, M. van den en F. Otten, 2021, *Inkomen Verdeeld: Trends 1977-2019*, Centraal Bureau voor de Statistiek/Universiteit Leiden University, Heerlen/Leiden, pp. 83-107.
- Pen, J. en J. Tinbergen, 1976, Hoeveel bedraagt de inkomens-egaliseratie sinds 1938?, *Economisch Statistische Berichten*, 3070, pp. 880-884.
- Pen, J. en J. Tinbergen, 1977, *Naar een Rechtvaardiger Inkomensverdeling*, Elsevier, Amsterdam.
- Piketty, T., 2015, *The Economics of Inequality*, Harvard University Press, Cambridge.
- Posner, E., 2021, How inequality undermines institutions, Deaton Review, IFS, Londen.
- Praag, B. van, 1977, The perception of welfare inequality, *European Economic Review*, 10(2), pp. 189-207.
- Rabaté, S., Jongen, E. en T. Atav, 2024, Increasing the retirement age: policy effects and underlying mechanisms, *American Economic Journal: Economic Policy*, 16(1), pp. 259-291.
- Rabaté, S. en S. Rellstab, 2022, What determines the child penalty in the Netherlands? The role of policy and norms, *De Economist*, 170, pp. 195-229.
- Stoeldraaijer, L., Feijten, P. en C. van Duin, 2023, Bevolkingsprognose 2023-2070: minder geboorten, meer migratie, *Statistische Trends*, CBS, Den Haag.
- Vethaak, H. en E. Jongen, 2024, Stille wateren hebben diepe gronden – Een analyse van de inkomensverdeling en haar determinanten over de afgelopen veertig jaar, Department of Economics Research Memorandum 2024.01, Leiden.
- Vliet, O. van en L. van Doorn, 2021, Baanpolarisatie en flexibilisering op de Europese arbeidsmarkt: Beleidsimplicaties voor Nederland, in: Hirsch Ballin, E., Jaspers, A., Knottnerus, J. en H. Vinke, red., *De Toekomst van de Sociale Zekerheid: De Menselijke Maat in een Solidaire Samenleving*, Boom, Den Haag, pp. 287-304.
- Wilkinson, R. en K. Pickett, 2009, *The Spirit Level*, Penguin Books, Londen.
- Zoutman, F., Jacobs, B. en E. Jongen, 2015, Optimal redistributive taxes and redistributive preferences in the Netherlands, mimeo, Erasmus School of Economics, Rotterdam.

Noten

1. Feiten over het gerelateerde onderwerp van de vermogensongelijkheid blijven in de analyse buiten beschouwing, zie daarvoor bijvoorbeeld het rapport van het interdepartementale beleidsonderzoek Vermogensverdeling (Ministerie van Financiën, 2022).
2. Zie: <https://ifs.org.uk/inequality/>.
3. Dat veranderde, in ieder geval voor mij, na het uitkomen van het indringende boek ‘Ganz Unten’ van Günter Walraff (in het Nederlands vertaald als ‘Ik (Ali)’) in 1985, dat pijnlijk duidelijk maakte hoe het was om een Turkse gastarbeider te zijn in een ontwikkeld land als Duitsland.
4. De Ginicoëfficiënt is een maatstaf voor de inkomensongelijkheid waarbij een waarde van 0 volledige gelijkheid betekent (iedereen heeft hetzelfde inkomen) en een waarde van 1 maximale ongelijkheid betekent (één persoon heeft al het inkomen).
5. Om het besteedbaar huishoudinkomen vergelijkbaar te maken tussen alleenstaanden en stellen, en tussen huishoudens met en zonder kinderen, wordt het gestandaardiseerd (zie Caminada e.a., 2021a). De standaardisatie houdt rekening met schaalvoordelen voor stellen ten opzichte van alleenstaanden bij o.a. huisvesting en voeding, en de uitgaven aan kinderen. Hierdoor hebben twee personen als stel *ceteris paribus* meer te besteden dan als twee alleenstaanden, en hebben huishoudens met kinderen minder te besteden dan huishoudens zonder kinderen.
6. Gecorrigeerd voor de breuken in de inkomensreeksen in 2000 en 2011.
7. Caminada e.a. (2021b) vinden voor alle huishoudens in Nederland ook een beperkte toename in de inkomensongelijkheid tussen 1977 en 2019.
8. Dit in tegenstelling tot de ‘relatieve’ maatstaf van het risico op armoede, die later aan bod komt.
9. Gecorrigeerd voor de breuk in 2000 (en in 2011) is de daling tussen 1977 en 2021 47%.
10. De mediaan is het 50^e percentiel van de verdeling, oftewel de persoon ‘in het midden’.
11. Het persoonlijk primair inkomen bevat zowel het inkomen uit loon als het inkomen uit winst.
12. Voor deze vergelijking kijken we naar de relatie voor het niet-gestandaardiseerd huishoudinkomen van ouders en kinderen, niet omdat dat mijn voorkeur heeft (het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen is wat mij betreft een betere maatstaf van materiële welvaart), maar omdat dit gebruikelijk is in de internationale literatuur over intergenerationele inkomensmobiliteit.
13. Zoals reeds in de inleiding gememoreerd is er een positief verband tussen de mate van ‘statische’ inkomensongelijkheid volgens de Ginicoëfficiënt en de mate waarin het inkomen van kinderen samenhangt met het inkomen van hun ouders (Krueger, 2012; Blanden, 2019). Dit wordt ook wel de ‘Great Gatsby curve’ genoemd, naar het boek van F. Scott Fitzgerald, waarbij verschillen in sociale klassen blijven bestaan.
14. Gegeven de patronen in de data van marktinkomens heb ik overwogen om als titel voor mijn oratie te gebruiken ‘Over maxima en minima’, deze leek echter teveel op een eerdere inaugurale rede (Jongen, 2001).
15. Eerder werd dit al geconstateerd voor een kortere periode in De Beer (2014). Caminada e.a. (2021b) vinden ook een toename in de ongelijkheid in het gestandaardiseerd marktinkomen voor alle huishoudens tussen 1977 en 2019, gemeten volgens de Ginicoëfficiënt.
16. Dit is een bekend ‘probleem’ van de Ginicoëfficiënt. Pen en Tinbergen (1976, p. 880) schrijven: “Wel hebben wij iets tegen de coëfficiënt van Gini, omdat deze zelfs op ingrijpende nivellering met grote onbewogenheid reageert; maar wij hebben deze index toch maar in ons rijtje opgenomen.” Daarom is het verstandig om ook naar andere indicatoren van ongelijkheid te kijken, zoals hier gebeurt.
17. Volgens de OESO (2024a) was de Ginicoëfficiënt van het gestandaardiseerd primair huishoudinkomen van personen 18-65 jaar in Nederland 0,403 in 2021. Dit is aanzienlijk lager dan bijvoorbeeld de 0,480 voor de VS en de 0,462 voor het VK, maar nog steeds hoger dan bijvoorbeeld de 0,373 voor Zweden.
18. Otten e.a. (2021) vinden voor alle huishoudens een kleinere toename in de relatieve armoede, van 11% in 1995 naar 13,2% in 2019. Daarbij speelt mogelijk een rol dat met name onder ouderen het risico op armoede is afgenomen.
19. Met dank aan Simon Rabaté voor het beschikbaar stellen van de code van Rabaté en Rellstab (2022). We analyseren de ontwikkeling in het persoonlijk inkomen van moeders

en vaders ten opzichte van drie jaar voor de geboorte van het eerste kind, waarbij we naast de periode ten opzichte van de geboorte van het eerste kind controleren voor leeftijd en jaar (zie Jongen, 2023, voor details).

20. Ten opzichte van drie jaar voor de geboorte van het kind, om rekening te houden met eventuele anticipatie-effecten.
21. Samen met Renren Gan, Simon Rabaté en Bo Terpstra doe ik momenteel onderzoek naar de robuustheid van deze resultaten, bijvoorbeeld voor het gebruik van verschillende controlegroepen.
22. Het gaat hier om de inkomenspositie van ouders en kinderen in termen van gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen. Het inkomen van de ouders is bepaald over de jaren 2003-2005 en het inkomen van de kinderen is bepaald over de jaren 2017-2019. De gepresenteerde lijnen zijn de voorspelde waarden van een lineaire regressie van de inkomenspositie van het kind op de inkomenspositie van de ouders, waarbij zowel de intercept als de richtingscoëfficiënt varieert naar het land van herkomst van de ouders. Het land van herkomst van de moeder is daarbij leidend, maar wanneer de moeder uit Nederland komt en de vader uit het buitenland dan is het land van herkomst van de vader leidend. Voor verdere details zie Van Elk e.a. (2024).
23. Tenminste, we weten nog betrekkelijk weinig van intergenerationele mobiliteit van immigranten conditioneel op het inkomen van de ouders. Voor een analyse van de inkomensverschillen met de zittende bevolking voor de zogenaamde 'eerste' en 'tweede' generatie (niet conditioneel op het inkomen van de ouders) zie OESO (2017).
24. Daar is de afgelopen twintig jaar wel enige verandering in gekomen, in 2002 was het gemiddeld aantal gewerkte uren per werkende vrouw (25-60 jaar) nog 25,0 uren per week, in 2022 was dit opgelopen tot 29,6 uur (Jongen e.a., 2023).
25. Over de periode 1981-2021 was de toename in het gemiddeld inkomen van mannen (25-60 jaar) maar 0,3% per jaar (Vethaak en Jongen, 2024). Vergelijk dit met de 3,4% per jaar voor vrouwen, die wel vanaf een veel lager startniveau zijn begonnen. De Ginicoëfficiënt van de ongelijkheid in het marktinkomen van werkende vrouwen is tussen 1981-2021 met 14% afgenomen, terwijl de Ginicoëfficiënt van de ongelijkheid in het marktinkomen van werkende mannen tussen 1981-2021 met 14% is toegenomen.

26. Zie bijvoorbeeld Euwals e.a. (2022) voor het effect van de toename in de handel met China en Oost-Europese landen, en Van den Berge en Ter Weel (2015) en Van Vliet en Van Doorn (2021) voor het effect van technologische ontwikkeling.
27. Zie respectievelijk Van Heuvelen e.a. (2021) en Van den Berge e.a. (2020).
28. Een deel daarvan gebeurt 'automatisch', zonder wijziging in het stelsel van belastingen, uitkeringen en toeslagen, wanneer de inkomensongelijkheid toeneemt in een progressief stelsel (Caminada e.a., 2017).
29. Zie De Boer en Jongen (2023a) voor een analyse van wijzigingen in het belasting- en toeslagenstelsel op de arbeidsparticipatie en de inkomensongelijkheid. En zie Jongen (2021) voor een verkenning van een optimaal belastingstelsel voor verschillende voorkeuren voor herverdeling, waarin de baten in termen van herverdeling van inkomen worden afgewogen tegen de doelmatigheidsverliezen van deze herverdeling, voor een belangrijk deel gebaseerd op studies die ik eerder heb gedaan met Bas Jacobs en Floris Zoutman (Zoutman e.a., 2015; Jacobs e.a., 2017) en Henk-Wim de Boer en Patrick Koot (De Boer en Jongen, 2023b; De Boer e.a., 2023).
30. Daar heb ik met mijn coauteurs goede ervaringen mee (Bettendorf e.a., 2014; Bettendorf e.a., 2015; Bosch e.a., 2019; Jongen en Stoel, 2019; Cammeraat e.a., 2022; Cammeraat e.a., 2023; Van den Berge e.a., 2023; Rabaté e.a., 2024).
31. Volgens Eurostat was het bruto uurloon van werkende vrouwen in Slovenië in 2022 3,1% lager dan dat van mannen, in Nederland was het bruto uurloon van werkende vrouwen in 2022 14,2% lager dan dat van mannen.
32. Daarbij zijn er wel de nodige verschillen naar herkomstland.

PROF.DR. EGBERT JONGEN (DEN HELDER, 1971)

Egbert Jongen studeerde economie aan de Universiteit Maastricht. Hij promoveerde aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Van 2000 tot en met 2023 was hij werkzaam bij het Centraal Planbureau. Als visiting scholar werkte hij onder andere aan het Massachusetts Institute of Technology en het Institute of Macroeconomic Analysis and Development. Sinds 2015 was hij in deeltijd verbonden aan de Afdeling Economie van de Universiteit Leiden. Per 1 november 2023 is hij benoemd tot hoogleraar Economie en sociaal-economisch beleid en werkt hij voltijds bij de Afdeling Economie.

Universiteit
Leiden